

For advertisement and donations contact
DEVINDER TOOR 416-902-9372
HARBANS SINGH 416-817-7142
 Email: ppapmg@gmail.com
Om Parkash Sharma
647-891-8500
 Email: omjagraon@yahoo.com
Pro-People Arts Project Media
Group
“Sarokaran Di Awaz” Newspaper
 29 Mapleview Ave Brampton
 Ontario
 Canada L6R 1M2
 Email: ppapmg@gmail.com
 Website: www.ppapmg.com

Voice of Social Concerns

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 210836300

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਆਰਟਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ

16 ਦਸੰਬਰ 2013 ਤੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ 2014

Pro-People Arts
Project Media Group
SAROKARAN DIAWAZ
 29 MAPLEVIEW AVE
 BRAMPTON ONTARIO
 CANADA L6R 1M2
 E-Mail : ppapmg@gmail.com
 www.ppapmg.com
 ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ
 ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।



ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ ਨੂਰ
 ਇਲਾਹੀ ਚੱਲੇ ਨੇ
 ਪਾਉਣ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਗੋਬਿੰਦ
 ਦੇ ਵੀਰ ਸਿਪਾਹੀ ਚੱਲੇ ਨੇ।



2 ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀ



6 ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ



9 Nelson Mandela



17 AAP's Rise—Some Obvious but Unconventional Questions

ਕੀ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਏ ?

ਹਰੇਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕਣਾ ਚੰਗੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਇਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਿਸਮ ਦਾ ਯੁੱਧ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਵੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਠ ਚਾੜ੍ਹੀਏ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਭਰਪੂਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸੰਭਵ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ। ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਰਾਹੀਂ ਹਰੇਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਖੋਟ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ 'ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਬਣਨ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੀ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਤੇ ਬੜੇ ਵਿਕਾਸ ਹਿੱਸੇ ਵਲੋਂ ਜਾਨਦਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਜਿਥੇ ਇਹ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਆ ਪਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਾਡੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਇਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਂਝਾ ਮੰਚ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਅਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਹੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬੌਧਿਕ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਏ? ਦਾ ਸਵਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਬਦਲਵੇਂ ਬਦਲ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਤਾਂਘ ਸਾਡੀ ਹਰੇਕ ਕਲਮ, ਸਾਡੀ ਹਰੇਕ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਹਰੇਕ ਸੋਚ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਸਥਾਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਰ੍ਹਾ 2014 ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੀਏ।

- ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ

SUPER VISA INSURANCE

Punjab PUNJAB INSURANCE INC.

- Life Insurance • Mortgage Insurance
- Critical Illness Insurance • Disability Insurance
- RESP, RRSP

www.punjabinsurance.ca



Sherjang Singh Rana
416.910.9000



Ravinder Singh Basra
416.845.6232

Village of India
Restaurant & Sweets

Tel: 905 - 450 - 3333
www.villageofindia.ca

**Open 7 days a week *Pur Veg. Authentic Fine Indian Cuisine*

PARTY HALL (up to 100 people)
Party Hall + Catering + Seating
Arrangement + Sound System + Lighting

***DINE IN *TAKE OUT *CATERING *SWEETS & SNACKS**

114 Kennedy Road, South, Brampton, ON L6W 3E7
(Between Queen / HWY 7 & Steeles)

ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਕੋਰੀਓਗਰਾਫੀ

ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀ

JGN KITCHENS

Special 20% off Bathroom & Kitchen Design.

Traditional, Transitional & Contemporary.
Solid Wood Entry Doors
Wide Variety of Wood, Thermofoil & Laminates.

Tel: 905-828-8009 3600A Laird Road, Unit-2-4
www.jgnkitchens.com Mississauga, ON, L5L 6A6
Email: info@jgnkitchens.com



Kulwant Singh Pannu
Sales Representative
416.276.1566
k.pannu@hotmail.com

Century 21
Century 21 Green Realty Inc., Brokerage

Bus: 905.565.9565
Fax: 905.565.9522
24 Hour Pager Service
151 Superior Blvd. Unit 19-21
Mississauga ON L5T 1L2

REALTOR

MLS

Buy Green, Build Green...Save Environment!!!

Each office is independently owned and operated. Trademarks of AIRMILES International Trading B.V. used under license by Loyalty Management Group Canada Inc. and Century 21 Canada Ltd. Partnership

ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ

ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸਮੇਤ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਕੋਰੀਓਗਰਾਫੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰ ਸੁਨੇਤ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਲੁਧਿਆਣਾ (ਰਜਿ:) ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟ੍ਰਸਟ ਸੁਨੇਤ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਹਨਾ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਭਾਗ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮਹਿੰਗੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ



ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ

ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਜਮੇਰ ਐਲਮ
ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਰਮੇਹਨ ਸਿੰਘ



1948 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਇੱਕ ਪੀੜਾ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਸੀ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਚ ਬਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ/ ਹੜਪਣ ਦੀ ਦੌੜ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਬੰਧੀ ਮੰਬਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ, "ਜੇ ਕੋਈ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਜੁੱਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸਤਾ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਪਲਟ ਦੇਣ"। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਥਲਾਂ ਪੁਥਲਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਸੀ।

ਚਿੰਤਨ ਮਨੁੱਖੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਤ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਨਿਆਂ, ਜਿਆਦਤੀਆਂ, ਇਨਸਾਨੀ ਸਮਾਜ 'ਚ ਗਰੀਬੀ, ਭੁੱਖ-ਮਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ, ਇੱਕ ਨਿਆਂਸ਼ੀਲ ਵਿਵਸਥਾ ਜਿਥੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ- ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਸੁਵਾਲਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਕੇਂਦਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਅਤਿਆਚਾਰੀ -ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਕਰਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰੂਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਕੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਜ ਕੇ ਰਾਜ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜੁੱਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬਦਲ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਪਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਕਰੂਰ ਚਿਹਰਾ-ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ-ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢੋਂ ਮੁਢੋਂ ਨਕਾਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਉਪਰ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਹਬਸ ਨੇ ਕੰਗਾਲੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ, ਅਕਾਲਾਂ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਨਿਆਂ ਪੂਰਨ ਜ਼ਾਬਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਵਰਗ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਤਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹਨਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਰ ਪੱਧਰ ਦੀ ਲੜਾਈ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਚਿੰਤਨ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਲਮ ਦੀ) ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ

ਦੁਨੀਆਂ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਜੰਗਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ 1948 ਵਿੱਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਯਤਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਯਾਨੀ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਰੋਕ ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰ ਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਲਈ ਕੁੱਝ ਅਣਿਖੜਵੇਂ ਹੱਕ ਨਿਸਚਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੀ।

ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਇਨਸਾਨ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਗੌਰਵ ਅਤੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਾਨਣ ਦਾ ਸੱਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸਲ, ਰੰਗ, ਲਿੰਗ, ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਏ/ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਕੌਮ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਜਾਇਦਾਦ, ਜਨਮ ਜਾਂ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਜ਼ਾਦ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਕਾਨੂੰਨਨ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹੌਲ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਬਾਦ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਏ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਆਵਾਜ਼ੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਉਪਰ ਮੋਹਰ ਲਾਈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ 1946-1950 ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਰਾਜ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਿਆਸਤ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜਮਹੂਰੀ ਫੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਚਰਿੱਤਰ ਵੀ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਉਤਰੀ-ਪੂਰਬੀ ਖਿੱਤੇ ਵੀ ਇਸੇ ਜਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੁਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ 65 ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪਰ ਵੀ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਇਹਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁਥਾਜ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਰੇ ਵਿਕਸਤ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਸਮੇਤ ਲਗਭਗ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਅਮਰੀਕਾ

ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੀ ਲੈ ਲਉ। ਇਥੇ ਗੈਰ ਗੋਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਦੁੱਬਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਗੋਰੇ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਭਗ ਨਿਸਚਿਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਲੇ ਜਾਂ ਭੂਰੀ ਨਸਲ ਦੇ ਕਤਲ ਉੱਤੇ ਸਜਾ ਹੋਣੀ ਵੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ (ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ)। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 38 ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਗੋਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਬਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਫਾਂਸੀ ਚੜਨ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਨਸਲੀ ਭੇਦ ਭਾਵ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਪੁਲੀਸ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ 1993 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ 30 ਫੀਸਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਦਰ ਨਾਲ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਕੱਦਮਾਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਜੇਲਾਂ 'ਚ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ, ਔਰਤ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਸ਼ਵਾ ਗਮਨੀ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੇਵਲ 5 ਫੀ ਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਕੈਦੀ ਹਨ। ਇਸ ਸੱਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ ਕਹਾਉਂਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ 20 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਗਰੀਬ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਦਾ ਪਾੜਾ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਜਸੂਸੀ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਹੱਕਾਂ ਉਪਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੂੰਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਾਊਸਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੇਠ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਮੱਠੀਭਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸੌਂਪਣ ਹਿੱਤ ਕਾਨੂੰਨੀ

ਦਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵਰਗੇ ਬੇਕਿਰਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਕੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਗੁਣਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁ-ਮੁਲੀਆਂ ਧਾਤਾਂ, ਬਾਕਸਾਈਡ, ਤਾਂਬਾ, ਲੋਹਾ, ਅਬਰਕ, ਅਲਮੋਨੀਅਮ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਦਿ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ

ਉਜਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ, ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਛੋਟੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਜੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਆਤਮਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ

SIKH LEHAR CENTER
 Mission: To organize and provide religious, social and educational programs for the awareness and enhancement of society as a whole based on the universal message of Guru Granth Sahib
 79 Bramsteele Rd. Brampton, ON L6W 3K6
 Tel: (905) 451-3335 Fax: (905) 451-2335
 www.sikhlehar.com info@sikhlehar.com

PAPPU
 Sweets & Catering
 470 Chrysler Drive Unit #25
 Jaipur Chrysler Centre
 Brampton, ON L6S 0C1

ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ
ਦੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ

Nelson Mandela has surely been venerated by more millions in his lifetime than any political figure in history

David Beresford

Floral tributes to former president Nelson Mandela, pile up beneath his statue on Mandela Square at Sandton City, in Johannesburg.

AP Floral tributes to former president Nelson Mandela, pile up beneath his statue on Mandela Square at Sandton City, in Johannesburg.

For South Africans exhausted by the struggle against one another, Nelson Mandela filled the need for a unifying figure who could give them a vision of nationhood

Nelson Mandela has surely been venerated by more millions in his lifetime than any political figure in history. In working to free his country from racial division, he led an essentially peaceful revolution, culminating in his release from prison in 1990 and the post-apartheid election of 1994, which saw him elected as the first president of a democratic South Africa. The world responded to the qualities it perceived in the man, as well as to the scale of his achievement.

Was he born to it, this child of royal descent? His uncompromising defiance of a cruelly repressive government — as commander of Mkhonto we Sizwe (MK), the Spear of the Nation — spoke loud. Was he a great general, or a great politician, this herdsboy who

became a president and more? Was he a great orator? Or was his statesmanship what mattered, bringing peace to a nation that seemed destined for bloody racial war? Curiously, Mandela's greatness seems to have lain in all these things, and yet in none of them.

Early life

His birth, into the royal house of the Thembu people, was central to the man. But as royalty goes, his place in Xhosa tribal society was barely of the high-born. His father, Gadla Henry Mphakanyiswa, was a descendant of a 19th-century tribal monarch, Ngubengcuka, but through the so-called "left-hand house," which did not stand in the direct line of succession. His mother, Nosekeni Fanny, was the third of four wives, and Rolihlahla "pulling the branch of a tree" or, more colloquially, "troublemaker" was the youngest of his father's four sons.

A child's world is bounded by what they see. When Mandela was born at Mvezo, near Umtata, 120 miles north-east of East London, in the native reserve of the Transkei in the Eastern Cape, he was an aristocrat in his small world, even if his first duty, aged five, after the family moved to nearby Qunu, was as a



shepherd. At the age of seven, he went to school, the first of his family to do so. On that first day he was given the name of Nelson to answer to; each child had to have an English as well as an indigenous name.

In the family tradition, he was groomed to become a counsellor to the future king, Sabata. He was sent to a Methodist mission school, Clarkebury, 25 miles south-west of Umtata. At 19, he moved to another Methodist school, Healdtown, in Fort Beaufort, 175 miles south-west of Umtata, and then to nearby

Fort Hare University College, at the time South Africa's only black university.

Mandela greatly enjoyed university, particularly boxing and athletics, and nursed an ambition to become a civil servant and interpreter about as high a position as a black man might aspire to in those days. But his ambition seemed to be crushed when, in 1940, in his second year, as a member of the student representative council he was expelled for his part in a rebellion over poor quality food. He returned to Mqhekezweni to find another potential disaster — an arranged marriage was being planned for him.

To escape the nuptials, in 1941 he ran away to Johannesburg, where he landed a job as a nightwatchman guarding the compound entrance of a gold mine.

By this time Mandela had abandoned his dream of becoming an interpreter in favour of a career in the law. A cousin introduced him to the future ANC leader Walter Sisulu, then running an estate agency in central Johannesburg who took him to a local law firm.

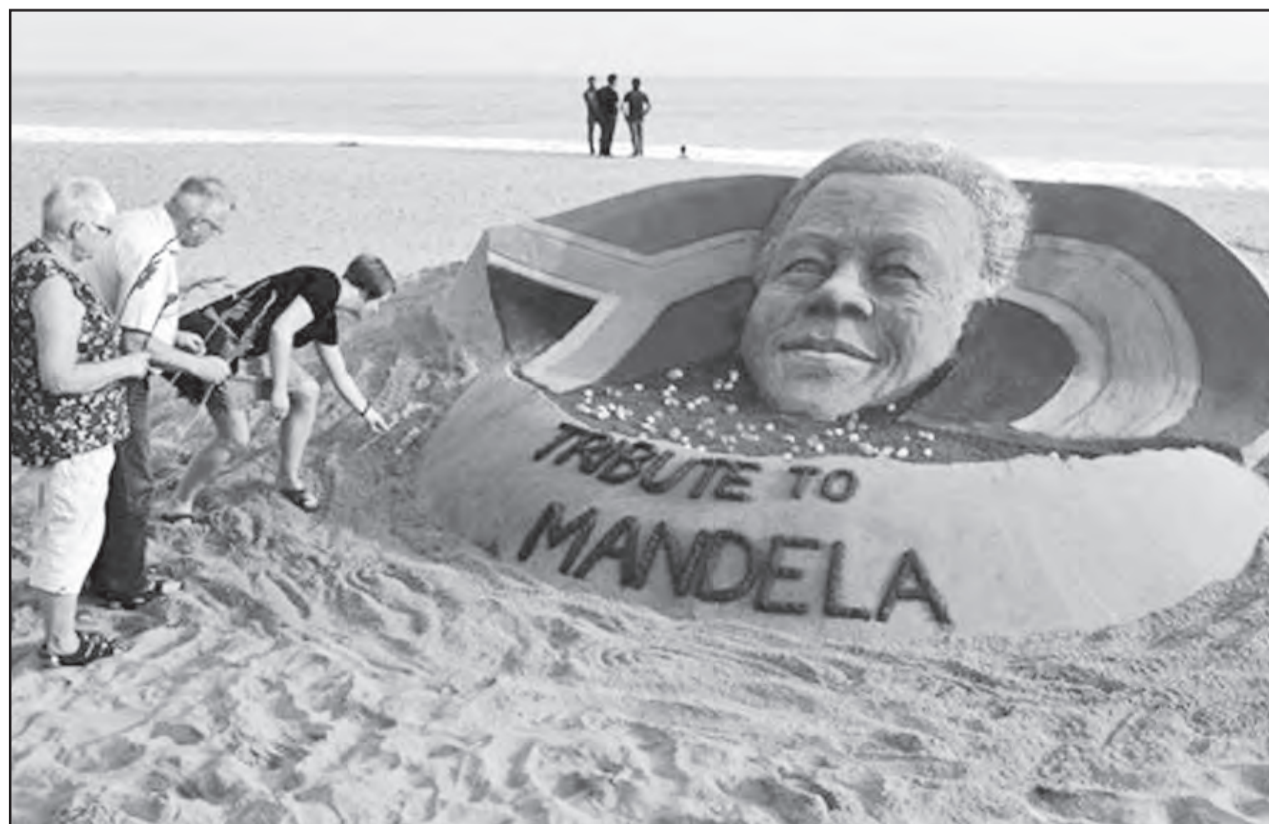
At the office and at Sisulu's home, he began mixing with more radical

members of black society. He also met his first wife, Evelyn Mase, a cousin of Sisulu. She was a trainee nurse from the Transkei, four years younger than her future husband. They married in 1944 and had two sons and two daughters, both called Makaziwe, since the first died in infancy. The marriage broke up in 1956 after Evelyn, reputedly demanded that Mandela choose between her and the ANC, and divorce followed in 1958.

Political foray

His first appearance on the political stage came in 1944, with the launch of the ANC Youth League, a ginger group determined to radicalise, or replace, the staid leadership of the ANC. Mandela was a founder executive member.

Then, in 1948, the exclusively Afrikaner Nationalist party won the whites-only general election, and began to institute its policy of apartheid across South Africa. In response, the ANC started looking for alliances with communist and Asian groups to organise civil disobedience campaigns. By then, thanks in large part to the youth league, the ANC had been rejuvenated. Chief Albert Luthuli was president, Mandela his deputy. A measure of his new prominence was that he got





In a more politicized tribute, Palestinian activists erected a photo of Mandela next to Yasser Arafat, a leader of Palestinian people and former head of Palestine Liberation Organization:

his first banning order.

In August of that year, Mandela, having abandoned his LLB but now qualified as an attorney, set up a law partnership with the man who would stand in for him during the long years of imprisonment, Oliver Tambo.

But while the two attorneys used their legal know-how to promote their political ends, the failure of conventional campaigning to stop the removal of the black population of the Johannesburg suburb of Sophiatown in February 1955 convinced Mandela that the ANC had no alternative but to take up armed resistance: "A freedom fighter learns the hard way that it is the oppressor who defines the nature of the struggle, and the oppressed is often left no recourse but to use methods that mirror those of the oppressor." The political objectives of this new urgency were defined in the Freedom Charter, drawn up over two days in June 1955 by an ANC-led rainbow alliance known as the Congress of the People.

The government, however, pre-empted further action when, in December 1956, it arrested Mandela and 155 other activists for high treason, on the grounds that the charter implied communist revolution.

While the hearing had a disastrous effect on his law firm, Mandela had the consolation during it of meeting Nomzamo Winifred "Winnie"

Madi- kizela. They got married in June 1958, and in August he was back in court. The prosecution was struggling to demonstrate violent intent and the trial was still dragging on when, on March 26, 1960, 69 Africans demonstrating against the pass laws were shot dead by the police in Sharpeville, 35 miles south of Johannesburg. By the time the trial ended a year later, with the remaining 29 defendants acquitted, it had become a platform for the declaration of ANC ideals.

Straight after the verdict, Mandela went underground, earning himself a reputation as the "black pimpnel" as he stayed one step ahead of the authorities. In June 1961, he persuaded the ANC leadership to pursue a course of violence, with himself as the head of MK, and immediately recruited Sisulu and the white communist Joe Slovo to lead a force whose cutting edge was a small group of explosives experts.

Reluctant to cause loss of life, MK first made its presence felt through explosions at government installations in December 1961.

In the new year, Mandela got his first taste of the world outside South Africa, when he went on a whirlwind tour of the continent.

Returning home, he was finally captured in August 1962, masquerading as a chauffeur. He was sentenced to three years for incitement, and another two years for

leaving the country without a passport. Then, in October 1963, he was brought to court again as the "number one accused" in the Rivonia trial, alongside those ANC leaders arrested at the farm that July, and charged with sabotage.

Looking back, it seems inconceivable that those accused of treason at Rivonia could have been hanged, but such an outcome was entirely plausible. A member of the Johannesburg bench privately claims that he saved them by persuading the trial judge, Quartus De Wet, to change his mind over a cup of tea in the judicial common room, just before he returned to court for sentencing. De Wet, it seems,

had been set on hanging.

Mandela's determination to show dignity in the face of the gallows almost invited the attentions of the hangman. The draft of his now famous defence statement was returned to him by apprehensive lawyers. They begged him to excise the last paragraph, arguing that it was likely to antagonise the judge. But he refused.

The reading of the statement took four hours. It denied foreign influence or recklessness in settling on a programme of sabotage, and emphasised the ANC's desire for a non-racial democracy. Mandela spoke the last paragraph from memory, looking straight at De Wet: "During my lifetime I have dedicated myself to this struggle of the African people. I have fought against white domination, and I have fought against black domination. I have cherished the ideal of a democratic and free society in which all persons live together in harmony and with equal opportunities. It is an ideal which I hope to live for and to achieve. But if needs be, it is an ideal for which I am prepared to die." He was sentenced to life imprisonment.

Release

Released on February 11, 1990, the following year he was still struggling to keep the mask on — hands dug into a trench coat in the public gallery of the Rand supreme court, staring impassively as his wife Winnie was pilloried on kidnapping and

assault charges. A six-year jail sentence was reduced on appeal to a fine. It was not until his appearance before the same court — for his divorce in 1996 — that it became apparent that the reservoirs of love had finally run out.

Soon after the divorce, he was travelling in the company of Graca Machel, widow of the Mozambican president and ANC ally Samora Machel, who had died in an air crash 15 years earlier. Marriage followed in 1998, on Mandela's 80th birthday. Graca, too, survives him, as do 17 grandchildren and nine great-grandchildren.

Sometimes Mandela was like a stage magician, forced to perform by his followers' passionate belief that he was the real thing. Perhaps this need to demonstrate charisma explained his attachment to the glamour of the very rich. In speeches, he often used to boast of his ability to milk wealthy businessmen for good causes. But, at times, there was suspicion as to how "good" — or, more specifically, how independent of his own interests — the causes were.

In the second half of the 20th century, South Africans, exhausted by the struggle with themselves and against one another, had need of a unifying figure to give them a vision of nationhood. Mandela saw the need, donned the mask that the role demanded and gave his life for his people. There lies his greatness, and hence the tears that flow at his death, in a much beloved country.



ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ

- ਅਵਤਾਰ ਪਾਸ਼

ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜਿੰਦਗੀ ਉੱਝ ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਸਾਊ ਬਣਨਾ ਲੋਚਦੇ ਰਹੇ ਅਸੀਂ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਤੇ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਰਜਾਈ ਬਦਲੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁੰਗੋੜਨਾ ਚਾਹਿਆ ਅਸੀਂ ਬੇਅਣਖੀ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ 'ਚ ਅਮਨ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਉਣਦੇ ਰਹੇ ਅਸੀਂ ਬਰਛੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁੱਭੇ ਹੋਏ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਜਦ ਹਰ ਘੜੀ ਕਿਸੇ ਬਿਛਰੇ ਸ਼ਰੀਕ ਵਾਂਗ ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੜ੍ਹਕਦੀ ਰਹੀ ਅਸੀਂ ਸੰਦੂਕ ਵਿੱਚ ਲੁਕ ਲੁਕ ਕੇ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਟਾਲਦੇ ਰਹੇ।

ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ 'ਚ ਬਹੁਤ ਨਿੱਕੇ ਹੋ ਗਏ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਤਾਂ ਹੱਥੇ ਹੋਏ ਪਿਓ ਨੂੰ 'ਅੰਨ ਖਾਣੇ ਬੁਝੇ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਕਦੇ ਫਿਕਰਾਂ ਗੁਸੀ ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ 'ਚੁੜੇਲ' ਦਾ ਸਾਇਆ ਕਿਹਾ ਸਦਾ ਦਿਸਦੇ 'ਤੇ ਨਿਲਾਮੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਬਕ ਜੁਹੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅੱਖ ਪਾਉਣੋਂ ਡਰੇ ਯੁੱਧ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ 'ਚ ਪੁੱਠੇ ਭੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣੋਂ ਜਕਦੇ ਰਹੇ।

ਡਰ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਉੱਗ ਆਇਆ ਡਰ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੱਗ ਬਣ ਕੇ ਸਜ ਗਿਆ ਡਰ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁਹਜ ਬਣ ਕੇ ਮਹਿਕਿਆ ਡਰ ਕਦੇ ਰੂਹਾਂ 'ਚ ਸੱਜਣਤਾਈ ਬਣ ਗਿਆ ਕਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੁਗਲੀ ਬਣ ਕੇ ਬੁਰੜਾਇਆ ਅਸੀਂ ਹੋ ਜਿੰਦਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਬੜੇ ਮੱਕਾਰ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ।

ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲਿਤਾੜ ਦਿੱਤਾ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੁੰਬਾਂ ਹੇਠ, ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਰੀਂਘਦੇ ਰਹੇ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਘਿਆੜਾਂ ਦੇ ਜੁਬਾੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਦ ਬਣ ਕੇ ਟਪਕਦੀ ਰਹੀ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ— ਰੂਹਾਂ 'ਚ ਲੁਕੇ ਗਿੱਦੜਾਂ ਦਾ ਹਵਾਕਣਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤੀ—

ਗੋਡਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧੌਣ ਦੇ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਗੁਪਤਵਾਸ ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਅੱਖ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੜਕ ਕੰਢਲੇ ਨਾਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਓ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਗਰਜ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਚੀਕ 'ਚੋਂ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਤੇਲ ਘਾਟੇ ਸੜਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਅੰਦਰ ਫੜਫੜਾਉਂਦੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਫੈਲੀਆਂ ਬਾਗਾਂ ਸਾਡੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮੀਨਾ ਚੁਟਕਲਾ ਹੈ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਵੀਣੀ 'ਚ ਖੁੱਭੀ ਵੰਗ ਦਾ ਹੰਝੂ ਜੇਡਾ ਜ਼ਖਮ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਢੋਏ ਫਾਟਕ ਪਿੱਛੇ ਮੱਛਰੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੱਥਾਂ 'ਚ ਰੁਲਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਦਾ ਹਉਕਾ ਹੈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਸਰਹੱਦ ਉਤਲੇ ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਰਫਲ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਗਲੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ 'ਚੋਂ ਡਿਗਦੀ ਰਾਲ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈਂਦੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦਾ ਟੁੰਡ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਜੀਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਖੱਦਰ ਦੀ ਚਮਕ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਜਾਂਘੀਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਤਣੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਕਰੋੜ ਬੰਦੇ ਫਾਹੇ ਲਾਉਣ ਖ਼ਾਤਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਰਥ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੜਨਾ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ 'ਕੱਲੇ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਹਰੇ ਦੌੜਦੇ ਹੋਏ ਹਫ਼ ਰਹੇ ਹਾਂ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬੱਸ ਹਥ ਭਰ 'ਚ ਹੀ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ

ਬੂਠੇ ਮੂਠੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਖੱਟਿਆ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਯੁੱਧ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਸਿਖਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਯੁੱਧ ਲਹੂ ਦੇ ਲਾਡ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਯੁੱਧ ਜੀਣ ਦੇ ਨਿੱਘ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਯੁੱਧ ਕੋਮਲ ਹਸਰਤਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਯੁੱਧ ਅਮਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਦੇ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨ ਜਿਹੀ ਸੂਖਮਤਾ ਹੈ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਸੁੰਘਣ ਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ

ਯੁੱਧ ਇੱਕ ਯਾਰੀ ਲਈ ਵਧਿਆ ਹੱਥ ਹੈ ਯੁੱਧ ਕਿਸੇ ਮਹਿਬੂਬ ਲਈ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਖ਼ਤ ਹੈ ਯੁੱਧ ਕੁੱਛੜ 'ਚ ਆਏ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਉਂਗਲਾਂ ਹਨ ਯੁੱਧ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀ 'ਨਾਂਹ' ਹੈ ਯੁੱਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੋਹ ਭਿੱਜਿਆ ਸੰਬੋਧਨ ਹੈ

ਯੁੱਧ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪਿੜੀਆਂ ਵਾਲੀ ਖਿੱਦੋ ਬਣ ਕੇ ਆਏਗਾ ਯੁੱਧ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀ 'ਨਾਂਹ' ਹੈ ਯੁੱਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੋਹ ਭਿੱਜਿਆ ਸੰਬੋਧਨ ਹੈ

ਯੁੱਧ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪਿੜੀਆਂ ਵਾਲੀ ਖਿੱਦੋ ਬਣ ਕੇ ਆਏਗਾ ਯੁੱਧ ਸਾਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਲਈ ਕਢਾਈ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਨਮੂਨੇ ਲਿਆਏਗਾ ਯੁੱਧ ਸਾਡੀਆਂ ਬੀਵੀਆਂ ਦੇ ਬਣਾਂ ਅੰਦਰ ਦੁੱਧ ਬਣ ਕੇ ਉਤਰੇਗਾ ਯੁੱਧ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਲਈ ਨਿਗ੍ਹਾ ਦੀ ਐਨਕ ਬਣੇਗਾ ਯੁੱਧ ਸਾਡੀਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਫੁੱਲ ਬਣ ਕੇ ਖਿੜੇਗਾ

ਵਕਤ ਬੜਾ ਚਿਰ ਕਿਸੇ ਬੇਕਾਬੂ ਘੋੜੇ ਵਰਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਘਸੀਟਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਸ ਯੁੱਧ ਹੀ ਇਸ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਗਾਮ ਬਣ ਸਕੇਗਾ ਬੱਸ ਯੁੱਧ ਹੀ ਇਸ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਗਾਮ ਬਣ ਸਕੇਗਾ।।

AVTAR SINGH KAMBOJ
Real Estate Representative
Dir: 416-319-9830
Email: akamboj@trebnet.com



Residential, Commercial & Investment

SUTTON-ROYAL REALTY BROKERAGE
INDEPENDENTLY OWNED AND OPERATED
45 Woodbine Downs Blvd., #3
Toronto, Ontario M9W 6N5
Bus: 416-748-7900 Fax: 416-674-1682




STARLANE PAINTING

Residential • Commercial • Industrial

- Hotel • Motel • Exterior
- Interior • Spray Painting
- Office Painting • Drywall Fixing

ਘਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਵੇ ਦੁਕਾਨ ਅਸੀਂ ਵਧਾਈਏ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨ

7 Days A Week **Call For FREE Estimate** **100% SATISFACTION GUARANTEE**

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆਂ ਪੇਟਿੰਗ ਲਈ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

416.230.4000 • 647.409.1092
www.STARLANEPAINTING.com



ਹਰਜੀਤ ਧਨੋਆ



Galaxy
Frightline inc.

Hiring Drivers/Owners/Operators

We Offer:

- * Competitive Salary
- * Fuel Cards
- * Late Model Equipment
- * NewPay Package
- * On Site Maintenance Facility
- * Extra Drops and Pickups Paid
- * Guaranteed Miles Per Month
- * Guaranteed Home Time

We Require:

- * 2 Years Experience
- * Clean Current Abstract
- * Ability to Cross Border
- * Positive, Professional Attitude

For:

- * GTA
- * ON-QC
- * ON-MB-AB-BC
- * USA

TEL: 1-877-251-5299
FAX: 416-644-8882
EMAIL: dispatch@galaxyfreightline.com

*** 1580 Britannia Road East * Mississauga * ON * L4W 1J2**

www.galaxyfreightline.com

'This is Rape Number Two'

Tarun Tejpal was one of the partners in India Ink, the publishing house that initially published my novel The God of Small Things. I have been asked by a number of journalists for my reaction to the recent events. I have been hesitant to say anything because of the



howling media circus. It seemed vile to kick a man when he was down, especially when it seemed pretty clear that he would not get off lightly and that punishment for what he had done was coming his way. But now I am not so sure. The lawyers have moved in, and the big political wheels have begun to spin. My silence is liable to be vested with all sorts of absurd meaning.

Tarun was a friend for many years. With me he was always generous and always supportive. I have been an admirer of Tehelka too, albeit on an issue to issue basis. To me Tehelka's great moments were when it published Ashish Khetan's sting operation on some of the perpetrators of the 2002 Gujarat pogrom and Ajit Sahi's work on the SIMI trials. However, Tarun and I inhabited very different worlds and our views (on politics as well as literature) far from bringing us together, caused us to drift apart. What has happened now has not shocked me, but it has broken my heart.

The evidence against Tarun suggests that he has grievously sexually assaulted a young colleague of his during the 'ThinkFest', an 'intellectual' carnival run by him in Goa. The ThinkFest was sponsored by a consortium of Mining Corporations, some who are themselves accused of misdeeds on

a gargantuan scale. Ironically, in other parts of the country the sponsors of ThinkFest have contributed to creating a climate in which scores of adivasi women have been raped and murdered, and thousands of people have been imprisoned as well as killed. Several

lawyers have said that according to the new law, the nature of Tarun's sexual assault amounts to rape. Tarun himself has admitted to his crime in his own emails and text messages to the woman he assaulted.

From his position of uncontested power as her boss, he then loftily apologized to her, and then in an act that can only be described as delusory, announced his own punishment—six months of leave in order to "lacerate" himself. Now that it has become a police matter, on the advice of fat cat lawyers whose services only the very rich can afford, Tarun begun to do what many men accused of rape do—vilify the woman he preyed on and call her a liar. Outrageously, it is being suggested that Tarun is being 'framed' for political reasons—presumably by the Right-wing Hindutva brigade. So now a young woman who he very recently saw fit to employ, is not just a loose woman, but an agent of the fascists? This is Rape Number Two: the rape of the values and the politics that Tehelka claims it stands for, and an affront to those who work there and who have supported it in the past.

It is the hollowing out of the last vestiges of integrity, political as well as personal.

Free, fair, fearless. That is Tehelka's definition of itself. Where is courage now?

SHARDA WELLNESS CENTER

HOMOEOPATH SHARDA

President, Homeopathic Medical Council of Canada
Panel of Doctors, Indian Consulate

(416) 727 9199

Email: ranvirsharda@gmail.com

7071 Airport Road, Suite 200

(NORTH EAST CORNER OF AIRPORT & DERRY ROAD

(GREEN PLAZA), MALTON, MISSISSAUGA ON L4T 4J3

UPPAL TRAVEL



A Name You Can Trust.

Complete Worldwide Travel, Visa, Passport & Citizen Photo Services

Tel: 905-676-8200

Email: uppaltravel@hotmail.com

2857 Derry Rd. E. Mississauga, ON L4T 1A6
Fax: 905-672-784



Avtar Uppal
PRESIDENT



UNDER NEW MANAGEMENT

LUCKNOW PALACE

CAPACITY OF 150-750 PEOPLE

Indian, Pakistani, Gujarati, Sri Lankan & Continental Food



Ph: 905-672-5825 Cell: 416-816-3515



BOOK YOUR EVENT NOW

WEDDINGS, RECEPTIONS, ANNIVERSARIES, BIRTHDAY PARTIES
FUND RAISERS, RELIGIOUS CELEBRATIONS & CORPORATE FUNCTIONS

LUCKNOW PALACE

2360 LUCKNOW DRIVE MISSISSAUGA ON. L5S 1H3





CHERA IMMIGRATION CONSULTANCY SERVICES

Specializing in:

- Appeals
- H&C Cases
- PRRA Appeals
- Sponsorships
- Refugee Claims
- Admissibility Hearings
- Super Visa / Affidavits/ Declarations
- Skilled Workers
- Citizenship Matters
- Work/Study Permits

22 Years of Service

Sardara Singh Chera
B.A., M.A.

Former Member (Commissioner) Of The Immigration And Refugee Board Of Canada
Commissioner Of Oath
Regulated Canadian Immigration Consultant

Tel: 905-461-9885
sschera@rogers.com



WE PROVIDE ALL IMMIGRATION AND CITIZENSHIP SERVICES.

2355 Derry Rd. E. Unit # 35 Skyport Corporate Centre Mississauga, ON. L5S 1V6



Brampton Crematorium & Visitation Centre

30 Bramwin Court, Brampton, ON, L6T 5A9

www.BcVc.info

* ਸਾਰੀ ਰਸਮ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਹੇਠ ਹੋਵੇਗੀ

* ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਫਿਊਨਰਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

* 27 ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਕੋਅਰ ਛੱਤ

* 5 ਵਿਜੀਟੇਸ਼ਨ ਹਾਲ

* ਵੈਬਕੈਮ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ

Inderjit S. Bal
416-666-7655

ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ

24/7 Service Available



Tel: 905-458-2222

Ideal Acupuncture

CLINIC

Vijay K. Sharma
MD (ACU) OAACTCM, WNMF

200 County Court Blvd
Unit A1
Brampton, ON L6W 4K7

Tel: 905.454.1277



ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸ਼ਾਹਿਦ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਡਿਜੀਟਲ ਜਿਸ ਵਿਚ
Graphics Designing, Website Designing, Website Re-Designing, Newspaper Designing, Newspaper Daily Updation

BALJINDER ARTS

Baljinder Singh
Mob. 092167-29598

akashdeep.1046@gmail.com

 **avenue**
OPTICAL

Vijay K. Sharma
Licensed Optician &
Contact Lens Fitter

200 County Court Blvd
Unit A1
Brampton, ON L6W 4K7

 905.454.1277

info@avenueoptical.ca



www.avenueoptical.ca

 Buy Green, Build Green
...Save Environment

Century 21 Green Realty Inc., Brokerage

Each Office is independently owned and operated

Sohan Mann

Sales Representative

Dir: 416 - 564 - 1699

Off: 905 - 565 - 9565

Fax: 905 - 565 - 9522

Email: sohanmann@hotmail.com

151 Super Blvd. Unit 19-21, Mississauga, ON, L5T 2L1



 Rush Lube Inc.

Complete Truck Repairs & Truck
Wash with Drive Thru Truck Services

Jaskaranjit Singh (Jas)



TEL: 905 - 453 - 6344

FAX: 905 - 456 - 2065

EMAIL: rushlube@hotmail.com

32 Rutherford Road South
Brampton, ON, L6W 3J1

GILL

Truck & Trailer Repair
and Mobile Service

OPEN 7 DAYS
A WEEK

Cell: 416.312.4707

Tel: 905.458.3455

Fax: 905.458.3456

04 Blair Dr.
Brampton, ON
L6P 2X5

gilltruckandtrailer@yahoo.com

Inderjit Gill
Heavy Duty Truck & Trailer
Mechanic

Metro Immigration

(Division of Metro Legal & Immigration Inc.)

WE GET THINGS
DONE

- *Family Sponsorship *Spousal *Super Visa
- *Visitor Visa *Skilled Workers *Investors *PNP
- *Nannies *Business Applicants *Student Visa
- *Work Permits(LMO) *Appeals

Head Office: 2355 Derry Rd. E *#12Miss. *ON *L5S 1V6

*905-673-1200 *1-800-694-1373 India Office: 98148 66633

*Brampton: 905 794 6003 * Toronto: 416 840 7554

*info@metroimmigration.com

*www.metroimmigration.com *www.metroimmigration.org



Suresh Gupta
Certified Immigration
Practitioner(RCIC)

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!... ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!... ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

FOR BEST RATES IN AUTO & HOME INSURANCE

CALL NOW: **PUNJAB INSURANCE**



SEEMA ARSHI



www.punjabinsurance.ca



HARPREET KAUR

ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੇ ਵਧੀਆ ਰੇਟ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣੇ ਕਾਲ ਕਰੋ

We Deal With More Than 15 Insurance Companies

CAR, HOME & COMMERCIAL INSURANCE PROVIDED BY :

BETHEL INSURANCE BROKERS INC.



SHERJANG SINGH RANA



RAVINDER SINGH BASRA



SANDEEP AHUJA

SPECIAL SUPER VISA INSURANCE RATES

PLAN LIMIT	AGE	RATE
\$100,000 (\$0 deductible)	41-54	\$1416.20
	55-59	\$1525.70
	60-64	\$1770.25
	65-69	\$2299.50
	70-74	\$2916.35
	75-79	\$3332.45
	80-84	\$3832.50

416-884-9696, 1-888-970-7070

Head Office: 7003 Steeles Ave W., Unit 10, Toronto, M9W 0A2.

Branch Office: Hwy50 & Hwy 7: 7771 Hwy7, Vaughan, ON, L4L 1A7

ਆਰਜ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ

ਕੁਈਨਜ਼ ਪਾਰਕ - ਕੱਲ, ਬਰੈਮਲੀ - ਗੌਰ - ਮਾਲਟਨ ਦੇ ਐਮ ਪੀ ਪੀ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਕਾਰਜ (ਇੰਪਲੋਇਮੈਂਟ ਸਟੈਂਡਰਡ ਐਕਟ) ਆਰਜ਼ੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਬਿਆਨ ਦਿਤੇ।

“ਮੈਂ ਅੱਜ ਬਿਲ 139 ਬਾਰੇ ਗਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਠਿਆ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਈਡਿੰਗ ਵਿਚ ਗਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਈਡ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਰਜ਼ੀ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਬਰਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਗਲ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣੂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਲਗ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੋਕ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੈ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰਜ਼ੀ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਾਮੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪੱਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਪੱਕੇ ਕਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਕੰਮ ਤੇ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੰਮ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ,



ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਧੇ ਫੁਲੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਅਸਲੀ ਕਦਮ ਚੁਕੀਏ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ, ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਮਿਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲੇ।

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮਰਥਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਕਰੀਏ, ਇਸ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਰਥ ਪੂਰਣ ਲਾਗੂਕਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮਿਆਰ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂਕਰਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸ ਤਰਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣ ਜਿਸਦੇ ਉਹ ਯੋਗ ਹਨ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।”

Velocity Collision

Complete truck - auto body repair & electrical centre

Tel: 905.673.7878

7120 Tranmere Drive Fax: 905.673.7876

Mississauga, ON L5S 1L9 Cell: 416.817.5760

Commitment to Excellent Services



Your Financial Expert

Super Visa Insurance
 Disability Insurance | Life Insurance |
 Critical Illness Insurance | Mortgage Insurance |
 Segregated Funds | RRSP & TFSA | RESP |



Harbans Singh
 416-817-7142

Email: dharbans@hotmail.com
www.numberoneinsurance.ca

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਹਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਨਾ-ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ



ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

“ਕਿਆ ਹੁਆ ਅਗਰ ਮਿਟ ਜਾਏ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਤੀ ਹੈ, ਚਮਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ”

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 26 ਦਸੰਬਰ 1899 ਨੂੰ ਸੁਨਾਮ (ਜਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ), ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ 13 ਮਾਰਚ 1940 ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੇ

ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਪਦ ਤੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 31 ਜੁਲਾਈ 1940 ਨੂੰ ਓਡਵਾਇਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇੰਨਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ, ਹੋਮ ਵਿਭਾਗ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 1934 'ਚ ਗਦਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਐਸ 44 (ਪੰਨਾ 267) ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਕੇ ਉਹ ਗਦਰ ਦੀ ਗੁੰਜ ਅਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਰ ਬਾਗੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਉਤੇ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਸੀ।

30 ਅਗਸਤ 1927 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

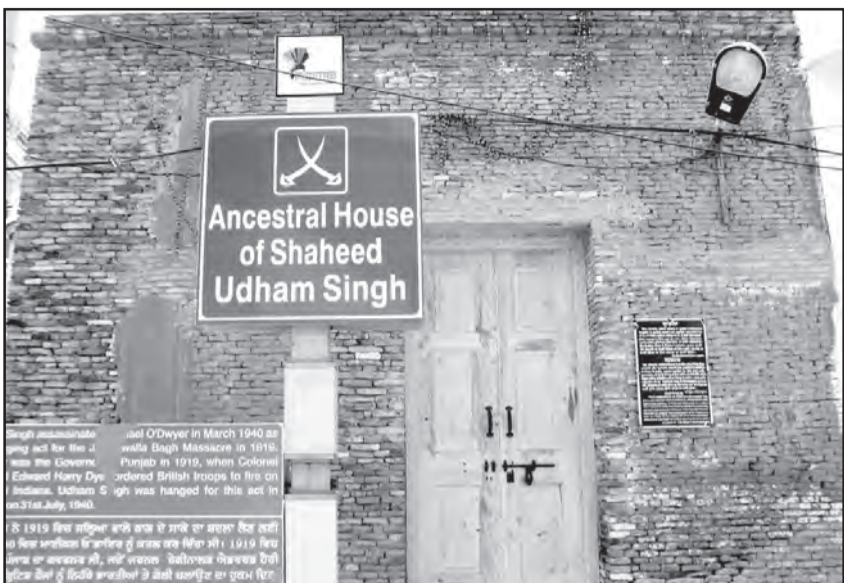


ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਉਸਦੀ ਕਾਢ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਸਲਿਮ-ਸਿੱਖ-ਹਿੰਦੂ ਏਕਤਾ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ।

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 5 ਜੂਨ 1940 ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੁੱਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ “ਮੈਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮਰ ਜਾਣ ਕੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ..... ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਰਨ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਮੈਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੰਢੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਧੱਕਣਗੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਗੇ..... ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਗਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਤਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਗੁਲਾਮੀ, ਮਾਰਕੂਟ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਹੈ। ਆਖਿਰ 'ਚ ਉਹੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਬੋਲਿਆ ‘ਇਨਕਲਾਬ, ਇਨਕਲਾਬ, ਇਨਕਲਾਬ’। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਮੁਰਦਾਬਾਦ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੁੱਤੇ ਮੁਰਦਾਬਾਦ, ਭਾਰਤ ਅਰ ਰਹੇ।”

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜੇ ਕਾਗਜ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-“ਮੈਂ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੇ



ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਜਾਲਮਾਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਲਾਲਸਾ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਲਈ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਪਜ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਨਫਰਤ ਯੋਗ ਹੈ।

ਇਹੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸ਼ੋਂ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਆਪ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵੱਜੋਂ ਸਕੂਲ ਬਨਾਉਣ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ 'ਚ

ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਸਕਣਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਰੋਸ ਵੱਜੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ

ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੈਂ ਮਰ ਵੀ ਜਾਵਾਂ ਮੇਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਵੇਖਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਬਜਾਇ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿਉਣ ਨਾਲੋਂ। ਮੈਂ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਅਧੀਨ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇ। ਭਾਰਤ ਫਿਰ ਆਉਗਾ।.....

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਤ 1940 ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ 21 ਅਤੇ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਪੰਨਾ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖ ਲਈ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਖਾਹਿਸ਼ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।”

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸ੍ਰੀ ਵੀ.ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੈਨਨ ਜਿਹੜਾ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੈਟਲ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਿਆ ਤੇ ਨਾ ਰੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ ਸੀ।

S-44. Sher Singh, alias Ude Singh, alias Frank Brazil, son of Tehl Singh, Jat, Village Sunam, Patiala State. According to his statement he was brought up in the Sikh orphanage attached to the Khalsa College, Amritsar. He served in the Army at Basrah for a year and a half and in British East Africa for two years. He then returned to India for a few months and proceeded to London in the company of one Pritam Singh and the two sailed for the United States via Mexico. He worked for two years in California, some months at Detroit and Chicago and then moved to East New York where he lived for five years. He has travelled extensively in European countries including Russia. While in America he appears to have come under the influence of the Ghadr Party, and to have been affected by its teachings. He used to read "Ghadr-di-Gunj" and other seditious literature published by the Ghadr Party. He arrived in India in August 1927. On 30th August 1927 he was arrested at Amritsar as it was suspected that he was in possession of unlicensed arms. 2 revolvers, 1 pistol, as well as copies of "Ghadr-di-Gunj" were recovered from him, and he was prosecuted under Section 20 of the Arms Act and sentenced to five years' R. I. He stated that he had intended to murder Europeans who were ruling over Indians and that he fully sympathised with the Bolsheviks as their object was to liberate India from foreign control.

Description : Age 27 years; (1927).

ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰਹੇ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਇਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। (ਇਹ ਜਲ੍ਹਿਆ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਨ ਲਈ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆ ਨੇ ਰਚਾਇਆ ਸੀ) ਤੇ ਮਾਰ ਕੁਅਸ ਆਫ ਜੈਟਲੈਂਡ, ਲੁਈਸ ਡੇਨ ਤੇ ਲਾਰਡ ਲੈਮਿੰਗਟਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ

ਉਸਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੰਤਵ ਯੂਰੋਪਿਅਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਾਲਸ਼ਵਿਕਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ।

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਦੋਸਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਜੌਹਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ

ਸੰਪਾਦਕ ਮੰਡਲ (ਆਨਰੇਰੀ)

ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਗਿੱਲ ਕੈਲਗਰੀ, ਅਲਬਰਟਾ
403-455-4220
ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ
416-817-7142
ਦਵਿੰਦਰ ਤੂਰ
416-902-9372
ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਮਾਸਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਧੂ, ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਮਾਨੀਟੋਬਾ
204-981-3375
ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ
ਬੀ. ਸਿੰਘ
akashdeep.1064@gmail.com

CENTUM
E Z Mortgage Group Inc.

All your financial needs.
private loans .debt consolidation.
self employment. secured line of credit.
business loan. bad credit no problem.

1st, 2nd & 3d Mortgages get approved

Brokerage Licence #2105

Cell:416-625-3352

hs_7matharu@yahoo.ca,

Fax: 905-676-8018

Website: www.centum.ca/ezmortgage

7050-14A Bramalea Road Mississauga, ON L5S 1T1



HARJIT SINGH
Mortgage consultant
Lic#M08007991

AAP's Rise—Some Obvious but Unconventional Questions

- Sanjay Kumar

Anjay Kumar is associated with New Socialist Initiative, and teaches Physics at St Stephen's College, Delhi.

A Congress rout and the AAP success are the most obvious results of recent polls. Both are spectacular, in their own ways. Even BJP's landslide victory in Rajasthan and Madhya Pradesh pales in comparison, for these two open up new possibilities.

Why a party whose legacy of anti-colonial struggle had lost sheen generations ago, whose top leadership is in the grip of a seemingly disinterested and incompetent dynasty, that lacks any organised cadre, coherent ideology, social base, and whose average leader appears more of a wheeler-dealer, and scamster, should continue to get close to thirty percent of votes from Indians even in worst of times, is a genuine mystery. That the Indian social analyses, barring a few exceptions, have tried little to unravel this mystery, is not only an indication of their intellectual limitations, but also of their ideological biases. The enduring success of Congress indicates seamier side of liberal democracy in general, which bourgeois social sciences try more to paper over than explore.

From voters' perspective elections under liberal democracy are an exercise in choice, but not in freedom. When people vote, they are not acting as citizens shaping their social world, but as little men and women facing pre-existing structures of social power. The magic of elections under liberal democracy is precisely this. They offer a choice, the choice is not fake, its collective outcome is uncertain, yet the choice is already pre-determined in ways that by and large reproduce pre-existing power structures. That is why,

exercising franchise is not necessarily a marker of democratic exercise, and leaders of fascist persuasion are often the loudest votaries of compulsory voting. But that is not all. If elections were mere gears in a machine that simply revolved on and on, they would be quickly become a ritual, like those under state socialism in which the Party and leaders always got more than 95% approvals. Elections under liberal democracy in contrast provide flexible adjustment of state political functionaries to changing social conditions. They allow reflection of changes in public opinion, demography, gender politics, caste equations and balance of class forces, whose origins lie somewhere else, onto state politics. Punctuated adjustment with a time lag produces a sense of drama. Personae on stage appear as victors and losers, for voters there is enough stage space to allow their hope, vengeance or gratitude to play their part. For a time, and only for a time, the impersonal structure of state power becomes humanly palpable.

However, it does not take long for the alienation to set in; which pollsters tick as the 'anti-incumbency' factor in their calculations. It is indeed an irony that while the regimes espousing 'historical material forces' made their leaders and Parties permanent fixtures post revolution, the dialectic of electoral politics in liberal regimes, with its rich play of human emotions and drama, is inherently impersonal. Leaders and parties fail and succeed by vote swings of low single digits involving fence sitters. Pundits routinely declare these as 'harbinger of fundamental change', emergence of a 'new voter', etc. But the fact remains a certain class of issues rarely enter electoral arena. For instance, why do numerically minuscule rich have such an overwhelming influence over state policies? Why are persons of questionable morality voted in by so many ordinary folks? Why do people at large know so little

about the business of running government? How come state in India has become so business friendly in the past decade, without voters actually being asked to vote on the issue? Answers to these questions point towards those enduring structures of power, which the system of elections does little to reveal. This is also why the drama of elections is mostly so shallow, and momentous victories like that of Janata Party in 1977, and of Congress after Indira Gandhi's murder are quickly forgotten.

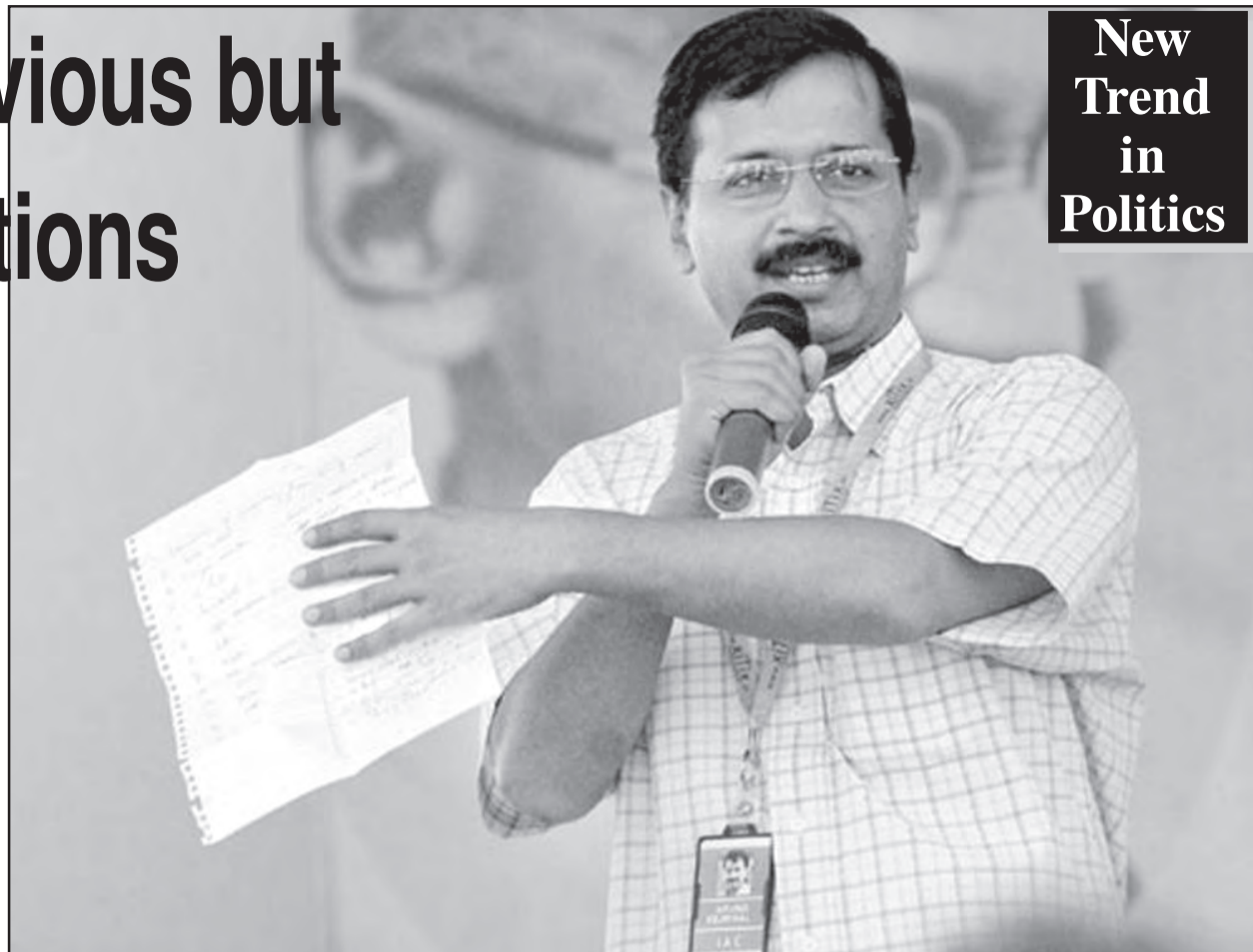
All of the above appears to be contradicted by the rise of AAP. Here is a party that has characterised the entire political class as corrupt, which has made its funding transparent,

whose election cadre by and large are not careerists hoping for returns for their labour, but genuine volunteers, archetypal aam aadmis, andaurats, they really went to the people, for instance while formulating constituency wise manifestos during mohalla meetings. In most aspects AAP's electoral practice was opposite of established politics. Does not its success mean a fundamental shift, emergence of a new culture of politics with great possibilities?

We will address the above question momentarily. But first, certain other facts about the electoral strategy of AAP, which despite their significance are getting little credence in media driven political discourses; such

is their poverty. AAP's audacity in fielding candidates in all constituencies, and Arvind Kejriwal himself standing against the sitting Chief Minister, immediately catches the eye. However, perhaps the more long lasting legacy for electoral politics would be the sheer intelligence of AAP's campaign. It would have been clear to AAP strategists that while they can rely on support of sections of middle class and young voters, their success crucially depended upon getting votes from the vast under class of the capital, living in bustees and unregularised colonies. Punjabi Hindu and Bania middle classes of Delhi are core voters of BJP. They are its sustained vote bank, having voted for different

**New
Trend
in
Politics**



Gill Appliances & Heating Services
Residential, Commercial Service and Installation

24 Hour Service

Call: Surinder Gill
905.460.5544

*****Repair and Install duct, heating, humidifier, air conditioner, water heater, dish washer, dryer, stove, fridge*****



avatars of the right wing party over generations. It is indeed surprising that while decrying the politics of vote banks, analysts rarely mention this vote bank of the BJP, such is the hegemony of upper caste prejudices in the country. It goes to the credit of AAP leadership that it harboured no such prejudices while planning its campaign, and focused clearly on the goal. It needs emphasis that Arvind Kejriwal had run his NGO in a bustee of Delhi and unlike some other activists, who are more of media commentators anyway, he must have had a good sense of politics there. Even picking broom (jhadoo) as the election symbol was a masterstroke. The lowly household object of great utility, but considered impure in the hierarchy of caste symbols, at once conveyed an unambiguous symbolic message to dalit castes (AAP won 9 of the 12 SC reserved seats in the assembly). The candidates appeared to be selected after careful analysis of every constituency, its demography, and localised strengths and weaknesses of other party candidates. It was easier for AAP to do so, as it had a clean slate while selecting candidates. Candidates for most of the constituencies were chosen to be closer in social profile to the majority of voters, that is of the under-class, than any other political party. On average candidates of AAP had less assets and had lower educational qualifications than candidates of the other two major parties. AAP propaganda presented itself as a result of the self-mobilisation of the people at large. That is how it mobilised funds, and its election cadre largely came and campaigned on their own. Its election strategy however was not the result of widespread

consultations among mobilised cadre. It can not be said to be a consequence of the autonomous organisation of either the cadre, or under class voters, who voted for it in large numbers. The strategy was formulated within a closely guarded top leadership. Nor can the AAP success be attributed to sustained work of self-governance among the deprived, as for instance has been the case in some Latin American cities. Rather than focusing on concrete issues of governance, AAP's campaign took a morally attractive stance (anti-corruption, transparency, probity in public life etc.) which worked well to milk the widespread anger against the Congress government.

There is little doubt that transparency and probity are much missed virtues in India's political life. But they determine little of the political agenda, they can go as well with communal fascist, populist or a socialist programme. Without clarity on its actual programme of governance, it is not clear how AAP plans to deal with contradictions among the social bases of its successful election strategy. And such contradictions do exist, notwithstanding commentators who are already pronouncing recent elections as proving the end of 'the politics of cleavage' (Dipankar Gupta, TOI, 6.12.13). It is essential to address this argument, because in a way it also informs AAP's political programme. In the current Indian context the new politics is believed to be of aspirations, development, good governance, transparency and probity, against the old one of identity. Pray, when did the majority of voters in India, who are mainly poor, did not want good roads and hospitals? Were they really so stupid to continue voting for

corrupt and incompetent brethren from their caste and religion, even while the latter were only interested in their family fortunes? Perhaps they were, and failed to appreciate the virtues of their vote. But then, how they have now begun to see virtues of good governance? An enduring artifact of liberal imagination is that of a public sphere in which all, rich and poor, dalits and swarns, men and women, can participate equally to deliberate and direct society on issues of common concern. It fails to ask that if society is actually cleaved along class, caste and gender planes, then why would they not show up in public? Or, if they do not seem to be showing in public, then what else is there to make this happen? Time and again, from fascist propagandists to liberal ideologues, public arguments and political programmes are presented to create a mood (again the good human touch amidst the world of impersonal social structures) that we are all in it together (except for a tiny minority), and if the 'it' is good we can all celebrate together, if it is bad, the solution is at hand.

The main contradiction AAP faces is between its middle class core, whose political vision it espouses in many ways, and city's under-class, whose votes it consciously wooed. Here is an account of an election meeting of AAP which the writer of this note attended. The meeting took place in a cooperative group housing society in South West Delhi. Audience was belonged to middle to upper middle class, both retired and employed. The constituency is mixed, besides apartment blocks, it has neighbourhoods of migrant workers, as well as traditional inhabitants of rural Delhi, dominated by the Jat caste. AAP candidate was a currently unemployed young man from a nearby bustee who had given up his tea stall near Maruti car plant in Gurgaon to join Anna's Jan Lokpal movement. He was introduced belonging to a family of soldiers, both his father and grand father having retired from the Indian Army. He had failed to complete his school education due to family circumstances. He belonged to the Yadav caste, lower in caste hierarchy to the dominant Jat caste. Despite the evident lack of cultural capital,

he presented himself with considerable self confidence, and addressed pointed questions about his qualifications with remarkable dignity. The main speaker was a sociology professor, and this was the gist of his argument: Electoral politics in country has become a den of corrupt, mainly because the educated do not vote, and those who vote do so for money and liquor. To save the country from corrupt politicians and the morass of vote bank politics, it is high time that the educated take this opportunity to assert themselves, particularly now when a party as transparent as the AAP is in the fray. The good professor knew the psychology of his audience well. As everybody knows, there is a subtext to such arguments, which feeds into the self perception of middle classes as the sole holders of social virtue. The 'vote banks' for upper caste Hindus are spectre of Muslims, Dalits and OBCs voting en masse for particular parties and candidates. It is clear that the message of AAP campaign in bastees would have been different to ensure the success it got. The very housing society in which this speech was given employs security guards and maids from nearby neighbourhoods, to which in fact its candidate belonged. It is well known that security guards are not given statutory minimum wages, they are made to work for twelve hours for a wage of eight. AAP's campaign pitched shrill against corruption at high places, which should be there, but what about this everyday form of corruption? It is doubtful if AAP raised this corruption issue during its campaign in bastees.

For the under-class of the city the main source of anger against existing government was the price rise. Within the ambit of its anti-corruption discourse, AAP addressed price rise only through the promise of reduction in the regulated price of electricity tariff. It is a mark of the success of the ideological hegemony of bourgeois property that while the price rise is attacked by all, rarely a word is heard against hoarders and traders. The neo-liberal political economy judges hoarding perfectly legitimate, and market price the ultimate gospel. The richest capitalist of the country is widely believed to be hoarding natural gas, which otherwise

has been declared a national asset, till he gets the price he wants. Neither the current government, nor any future government is likely to take any action. AAP campaign did not break the ranks on this score. By all accounts, AAP got a significant proportion of Muslim votes, but its campaign did not address the communal fascism of Mr Modi's party in any way.

Going forward, the main trouble for AAP would be that while the votes of the under-class have made it successful this time, its one point anti-corruption agenda is too focused to include other demands of this group of voters. The BJP is sitting smug with the current situation in Delhi in which no party can form government. It knows well that if assembly elections are held along with national elections, its Modi onslaught will get it back a significant segment of middle class and young voters who voted for AAP this time. Other parties would try to re-energise their patronage networks in bastees of the city to get back their share of votes from there. If AAP intends to remain ahead of its competitors, it will need to plan for something else, besides what it did right this time. A state which appears merely corrupt to propertied and privileged, is actually a very brutal and authoritarian in its every day interactions with the under class. Within its current anti-corruption orientation, AAP can try to take up this issue of great concern to the poor. This will deepen its asset of socially committed youth from neighbourhoods, like its candidate referred to earlier, and might help it to build a permanent base among the the city bastees. But it is a hard, long drawn out task whose outcomes are only incremental. If it succeeds in ensuring the democratic rights of the poor, that would be its more long lasting contribution to Indian society than its victory in this round of elections. In fact while doing that AAP will be confronting those enduring structures of power that elections in liberal democratic regimes hardly touch, and its work would have already gone beyond the drama of elections. Would its army of volunteers, many of them from comfortable backgrounds, have stomach for rocking the boat that hard?

ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ-ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰਿਆ ਮਾਰਗ



ਵਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਕਹਿ ਅਤੇ ਅਸਹਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛਿੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਵਾਵਾਂ ਵੀ ਰੁਦਨ ਕਰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਲਈ ਪੋਹ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੱਧ (16 ਤੋਂ 31 ਦਸੰਬਰ) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੀੜਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਕਈ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡੀ-ਯਖ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੂਠੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ 'ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੰਦਰਵਾੜਾ' ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਬੇਹੱਦ ਕਠਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਰਗ' ਦੀ ਬਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੋਹ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕੱਟੜਤਾ ਲਈ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਨੂੰ 'ਦਾਰੁਲ ਹਰਬ' (ਗ਼ੈਰ-ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼) ਤੋਂ 'ਦਾਰੁਲ-ਇਸਲਾਮ' (ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼) ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦ-ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੰਦਰ ਢਾਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮਸੀਤਾਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ-ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੀ

ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨਣਾ ਮੌਤ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਧਰਮ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਨਹੀਂ (ਅਉਰ ਕਿਸੇ ਤੇ ਬੈਰ ਨ ਗਹਿ ਹੈ)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਸੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆ ਸਿੰਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਤਕ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਗੋਦਾਵਰੀ ਅਤੇ ਰਾਸ ਕੁਮਾਰੀ ਤਕ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ 'ਇਸਲਾਮੀ ਪਰਚਮ' ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਜਬਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ 'ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਬਾਰਨ' ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਨ ਕੋ ਮੂਲ ਉਧਾਰਨ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦੇ ਕੇ ਕੇਸਰੀ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰੇ 'ਤੇ ਚੋਟ ਲਾਉਣਾ ਸਿਰਲੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਸੀ। 'ਓਪਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਵੇਖਿਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਜਾਪੇ ਜਾਂ ਸੁਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰ ਮੁਸਲਿਮ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਇੰਨੀ ਸਰਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਮੁੱਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸੁਦੇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਧੌਸ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਿਉਂ ਠੱਸੇ? ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਰੰਗਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੱਭਿਅਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। 'ਜੀਓ ਤੇ ਜਿਉਣ ਦਿਓ' ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਸੂਲ ਹੈ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਓ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰੋ, 'ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ। ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ'। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਣਖ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਵੈ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਠਾਠ ਨਾਲ ਮਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ ਹੈ। ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ: ਇੱਕ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਭਾਈ ਸੀਗਾਰੂ ਤੇ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਅਸਾਂ ਸ਼ਸਤਰ ਪਕੜਨੇ ਹੈਨਿ, ਸੇ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਪਕੜਨੇ ਹੈਨਿ। ਸਮਾਂ ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਕਰ ਕੇ ਮੀਰ ਦੀ ਮੀਰੀ ਖਿੱਚ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਝ ਕਰ ਪੀਰ ਦੀ ਪੀਰੀ ਲੈਣੀ ਹੈ'। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਧਿਓ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਹੋਣ ਲਈ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ, ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। 'ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਖਹਿਸਰ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਗਏ ਫੁੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਮਨਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਬਾਈ ਸੌ ਘੋੜ-ਸਵਾਰ ਵੀ ਸਨ। ਮਰਨ-ਜਾਚ ਨਾਲ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ, 'ਸੰਤਾ ਮਾਨਉ ਦੂਤਾ ਭਾਨਉ'।

ਇਹ ਕੁਟਵਾਰੀ ਮੇਰੀ। ਭਾਵ, ਮੇਰੀ ਕੋਟਵਾਲੀ ਦਾ ਨਿਆਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਤੱਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਏ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਡਾ.ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਦੀ ਇਹ ਟੁਕ ਬਹੁਤ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ: ਜਿਸ ਫੁੱਲਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਲਈ ਕੱਚਾ ਲੋਹਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਜਲੌਅ ਸੀ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੱਚੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਦਾ ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਸੀ। ਨੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ



ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਡਾ.ਤਾਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭਾਵਪੂਰਤ ਹਨ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਬਾਟੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਖੰਡੇ ਦੀ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜਿਆ ਹੈ। 'ਆਨੰਦਪੁਰ ਇੱਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਸਾਧੂ-ਆਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ, ਅਮਲ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬੇਵਸੀ ਅਤੇ ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਉਡਾਣ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ-ਦਰਵੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਰਮ-ਭੂਮੀ ਆਨੰਦਪੁਰ, ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਖੈ ਅਤੇ ਰੰਕਾਂ ਦੀ ਜੈ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੈ।੩ਕੀ ਇਹ ਆਨੰਦਪੁਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- ਭੂਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੀਤੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲੇ ਪੀਤੇ। ਸਰਬੰਸ ਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪਰਮ ਮਨੁੱਖ' ਦਾ ਸਬਰ ਅਤੇ ਅਡੋਲਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਪਤਾ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। 'ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ, ਚਮਕੌਰ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਭਾਈ ਡੱਲੇ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖਰ

ਦੀ ਅਡੋਲਤਾ ਤੇ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, ਤੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈਂ, ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਜਿੱਤ ਗਏ ਹਨ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਤੌਕ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਪੀਡਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈਂ, ਤੁਰਕਾਂ ਫ਼ਤਿਹ ਪਾਈ ਹੈ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ੩। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ.ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਮੋਢੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ੩ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਜਮਹੂਰੀ ਫ਼ੌਜ ਸੀ। ਡਾ.ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਣ ਉੱਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ੩ਕਾਜ਼ੀ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ 1764 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀ ਯੁੱਧ-ਕਲਾ ਤੇ ਸਾਹਸ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਕਲਮ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿ ਉਹ (ਸਿੱਖ) ਸੋਨਾ, ਜ਼ੇਵਰ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ

ਦੀ ਲੁੱਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ' ਕਮਾਲ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੈ। ਸਾਥੀ ਹੁਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜਿਹਾ ਚਰਿੱਤਰ ਵੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੱਜ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪੈਰੋਕਾਰ 'ਚਰਨ ਚਲਉ ਮਾਰਗਿ ਗੋਬਿੰਦ' ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦੇ ਹਨ? ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ 'ਲੁੱਟਣ ਤੇ ਕੁੱਟਣ' ਵਾਲੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖੜਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ? ਜਾਂ ਲੁੱਟਣ ਤੇ ਕੁੱਟਣ ਨੂੰ ਹੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸੀਂ ਦੀਵਾਨ ਟੋਡਰ ਮੱਲ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਚ ਕੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਬਦਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਤੇ ਦਾਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦਾ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਮਾਸੂਮ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕੋਹਲੂ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਸਾਬ ਦਿੱਤਾ? ਦਰਅਸਲ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ।

Certified General Accountant
Tax & Accounting
 Attends all Audits and Prepares Appeals

Sukhdev Singh, CGA

Tel: 905.793.0909
 Fax: 905.450.2165 #10-2084 Steels Ave. E.,
 sukhdevss@excite.com Brampton, ON L6T 5A6

ਇਹ ਸ਼ਨ
ਗਦਰੀ
ਬਾਬੇ

ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਕਿਉਂ ਛੱਡੀ ?

ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ

ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਕਰਕੇ ਬੁਲੰਦੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ। ਅੰਡੇਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਭੁਗਤਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬੀਮਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਤਹਿਤ 1920 ਵਿਚ ਉਹ ਰਿਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਚੋਂ ਰਿਹਾ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਹਰਦੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਨੂੰ ਗਦਰੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਰਿਹਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਕਲਕੱਤੇ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਸਿੱਖ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਕੜਾਅ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੱਛਮੀਆਂ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਦਾ ਕੜਾਅ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਕੱਠ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਤਾਂ ਪਾਠੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਲੇਕਿਨ ਜ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਸਦਕਾ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। 12 ਅਕਤੂਬਰ 1920 ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ

ਜਥੇਦਾਰ ਝੱਬਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ :

“ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਸਜਿਆ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਦੀਵਾਨ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਜਬਜ ਘਾਟ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਅੰਨ੍ਹੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਬਲਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮਨਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਾਪ-ਲੀਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਓਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ, ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲੀਆ, ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਸਰਬਰਾਹ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਤਨਖਾਹੀਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ‘ਸਰਦਾਰ’ ਜਾਂ ‘ਭਾਈ’ ਪਦ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ।”

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਤਿੱਖਾ ਮੋੜ ਆਇਆ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਗਦਰੀ ਸ਼ਾਹੀ ਐਲਾਨ ਤਹਿਤ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਜਾਂ ਜੁਰਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗੋਰੀ, ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਕਨੇਡੀਅਨ, ਬਚਿੰਤ ਸਿੰਘ ਰੁੜਕਾ, ਵਤਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਗਰੀ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ, ਗੰਢਾ ਸਿੰਘ ਫਗੂੜੀਆ ਅਤੇ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਰਹਾਣਾ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਲਹਿਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਝੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਕੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਿਰਝ, ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਇਖਲਾਕ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ। 1925 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ।

1919 ਵਿਚ ਮਾਂਟੇਗੋ-ਚੈਮਸਫੋਰਡ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਢੰਗ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਏ।



ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ 54 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 8 ਸੀਟਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਪ੍ਰਸਤ ਟੋਲਾ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਫਿਰਕੂ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੂਜੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਗਦਰੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਰਹਾਣਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਰਕਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ, ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ:

“ਭਾਵੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦਾ

ਕੰਟਰੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰਮਦਲੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸੈਂਟਰਲ ਸਿੱਖ ਲੀਗ ਉਪਰ ਕਾਬਜ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੋਟੀ ਸਿੱਖ ਲੀਗ ਉਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਰਮ, ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਮਾਡਰੇਟ ਅਕਾਲੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਤੇ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਤਨੇ ਤਾਕਤਵਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗਰਮ ਦਲੀਆਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਣ।”

ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ (ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਕੇ ਕਮਿਊਨਲ ਐਵਾਰਡ) ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਲਾਲਸਵਸ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਪ੍ਰਸਤ ਟੋਲੇ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਗਾਂਢ-ਸਾਂਢ ਕਰਕੇ ਪਰਸਪਰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਜੁਰਬੰਦ ਸਨ ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੱਸੇ ਪੁੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਨਵਾਬ ਮੁਜ਼ਫਰ ਖਾਨਾਂ 2.5 ਨੂੰ 1934 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ।

ਮੁਜ਼ਫਰ ਖਾਨ ਕੌਣ ਸੀ ?

ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਜੇਹਲਮ ਅਤੇ ਸਿੰਧ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ‘ਵਾਅ’ ਨਾਮੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੋਢੀ ਸਰਦਾਰ ਕਰਮ ਖਾਨ ਸੀ। ਕਰਮ ਖਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਨਵਾਬ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ 3.9 ਨੇ ਘੋੜਸਵਾਰ ਤੇ ਪੈਦਲ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਨਾਲ ਨਿਕਲਸਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਮਰਗਲਾ ਦਰਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣ ਲਈ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਖਦੇੜਨ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਰਦਾਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ‘ਵਾਅ’ ਵਿਚ ਇਸ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਮੁਹੰਮਦ ਹਜ਼ਾਤ ਖਾਨ ਨੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲਸਨ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਹਜ਼ਾਤ ਖਾਨ ਨੇ ਅਫਰੀਦੀ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਗਾਂਢ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਈ ਮਰਦਾਨ ਵਿਚ 46ਵੀਂ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਅਤੇ

9ਵੀਂ ਘੋੜਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਗੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਚਲਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਸਮੇਂ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ਇਹ ਖਾਨਦਾਨ ਜਗੀਰਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਖੀਰ 'ਚ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਤੇ ਬੰਨੂ ਦਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਸਰ ਲਿਆਕਤ ਹਜ਼ਾਤ ਖਾਨ 1909 ਵਿਚ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇੰਡੀਅਨ ਪੁਲੀਸ ਸਰਵਿਸ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ 1914-15 ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਵਜੋਂ ਇਸੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦਾ ਕਾਰਜ ਭਾਰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਗਦਰੀ ਕੇਂਦਰ ਦਦੇਹਰ, ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚੱਬਾ ਕੇਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਲਈ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਸੀ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਬਦਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ “ਕਿੰਗਜ਼ ਪੁਲੀਸ ਮੈਡਲ” ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 2.5. ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦੇ ਕੇ ਜਗੀਰ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਗਦਰੀ ਇਸੇ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਨਵਾਬ ਮੁਜ਼ਫਰ ਖਾਨ, ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਲਿਆਕਤ ਖਾਨ ਦਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1912 ਵਿਚ ਮੁਨਸਫ਼ (ਜਜ) ਬਣਾਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਹ 1919 ਵਿਚ ਮੀਰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਬਣਿਆ। ਹਿੰਦ ਅਫਗਾਨ ਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ‘ਨਵਾਬ’ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ 1932 ਵਿਚ ਜੁਆਇੰਟ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਰਿਫਾਰਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ 1934 ਵਿਚ ਉਹ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਰੈਵੇਨਿਊ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੁਜੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਨਵਾਬ ਮੁਜ਼ਫਰ ਖਾਨ 3.9.5. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਨਿਰਵਿਘਨ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

Avon Accounting & Tax Services

Personal Tax Returns (T1) Corporate Tax Returns (T2)
 Self Employed GST / Payrolls / ROE
 Taxi Business WCB Returns

Tax Planning & Advisory Services
 Weekends/Evenings Services also available.

Tel: 403-561-9011
Tel: 403-479-4220
 Pandher_2004@yahoo.com or singhh73@gmail.com

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਸੇਠੀ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ



ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ (ਰਜਿ.) ਵੱਲੋਂ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਲੇਖ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ. ਏ.ਕੇ. ਮਲੇਰੀ, ਕਰਨਲ ਜੇ.ਐਸ. ਬਰਾੜ, ਸ.ਨ. ਸੇਵਕ, ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਸੇਠੀ ਜਾਮੀਆਂ ਮਿਲੀਆ ਇਸਲਾਮੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਨ “ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ, ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ” ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਘੜੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਨਿਰਦੋਸ਼, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਆਦੀ ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ-ਵਾਦੀ ਆਖਕੇ ਅੰਨੇਵਾਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਯੂ. ਏ. ਪੀ. ਏ. ਵਰਗੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੜਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਡੱਕਿਆ ਅਤੇ ਅੰਨੇਵਾਹ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਥੋਪੇ ਗਏ ਟਾਡਾ ਅਤੇ ਪੋਟਾ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਆਖਕੇ ਜਾਂ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਬਢਾਵਾ ਦੇਣ ਵਰਗੇ ਝੂਠੇ ਬਣਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਭਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪੀ.ਏ.ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਮਨਚੰਦਾ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹੰਸ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾ ਵਿਦਿਆਲੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ ਬੀ.ਡੀ.ਆਰੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਕਮਲਜੋਤ ਕੌਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਜਸਕਿਰਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਮੇਘਾ ਆਨੰਦ (ਤਿੰਨ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ) ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਐਸ. ਬੀ. ਬੀ. ਐਸ. ਐਮ. ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ ਸੁੱਖਾ ਨੰਦ ਮੋਗਾ, ਡੀ.ਏ.ਵੀ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਐਲ. ਆਰ. ਐਮ. ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਢੁਡੀਕੇ ਦੀ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੀ.ਡੀ. ਆਰੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦੀ

ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੀਤੂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ 45 ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 160 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ 160 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 140 ਲੜਕੀਆਂ ਸਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ

ਕਿ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੜਕੀਆਂ ਹੀ ਸਨ। ਇਕ ਵੀ ਲੜਕਾ ਕਿਸੇ ਜੇਤੂ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਨੈਡਾ ਤੋਂ ਛੱਪਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸਿਪ ਮੈਗਜ਼ੀਨ “ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼” ਨੂੰ ਵੀ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕੁਆਰਟੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਕੈਲਗਰੀ ਦੇ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 5000 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਛੱਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਫਤ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਰਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸਮੇਤ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਏ.ਕੇ.ਮਲੇਰੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ, ਪ੍ਰਿੰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਸਰਿੰਦਰ ਖੰਨਾ (ਦੋਵੇਂ ਜੱਜ), ਸਤੀਸ਼ ਸੱਚਦੇਵਾ, ਮਿਸਜ ਸਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਿਸਜ ਮਲੇਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਲੇਖ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ “ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ” ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਟੜਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਸੇਠੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦੀ ਜੁਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਅਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਰਥਿਕ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਨਕ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੰਨ ਲੈਣ ਤਾਂ ਸਮਾਜ

ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਟੇਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ ਨੇ ਅਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚਣੌਤੀ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਮੇਵਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ

ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਚਿਤਵੇ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਏ. ਕੇ. ਮਲੇਰੀ ਨੇ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਆਏ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ

ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੰਚ ਦੀ ਆਗੂ ਟੀਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਰਿੰਦਰ ਖੰਨਾ, ਸਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਰਕੇਸ਼ ਅਜਾਦ, ਪ੍ਰਵੇਜ, ਸਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਿਸਜ ਮਲੇਰੀ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।



FIVE STAR
INSURANCE BROKERS LIMITED

Put our 5 star service to work for you






Our Services:

- **Auto & Home Insurance**
- **Truck Insurance**
- **Business Insurance**
- **Commercial Insurance**
- **Medical Insurance**
- **Health Insurance**
- **Marine Insurance**
- **Manufacturers Insurance**
- **Professional Office Insurance**
- **Restaurant Insurance**
- **Contractors Insurance**
- **Life Insurance**
- **Disability Insurance**

& we will handle all your specialty needs quickly and efficiently

FIVE STAR INSURANCE BROKERS LIMITED

“Ensuring Proper Insurance Coverage”

<p>Brampton 350 Rutherford Rd South, Building #2, Suite #310, Brampton, ON L6W 3M2</p>	<p>We will Compare 15 Insurance Company Rates Instantly.</p> <p>Save 51% (with qualified discounts)</p>	<p>Tel: 905-459-0555 Toll Free : 1-877-847-6263 Fax: 1-888-562-5094</p>
---	--	--

Get Quotes Online and Buy Insurance Online

Email: dave@fivestarinsurance.ca
Website: www.fivestarinsurance.ca

1058 Albion Road, Suite #201, Etobicoke ON M9V 1A7

ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਦੇ ਐਮ ਪੀ ਪੀ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਲ ਨੇ ਅਖੀਰਲੀ ਗੇਡਿੰਗ (ਪੜ੍ਹਤ) ਪਾਸ ਕੀਤੀ



ਕੁਈਨਜ਼ ਪਾਰਕ- ਬਰੈਮਲੀ -ਗੋਰ - ਮਾਲਟਨ ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਦੇ ਐਮ ਪੀ ਪੀ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਬਿਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ ਡੇ, ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੀਸਰੀ ਗੇਡਿੰਗ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਬਿਲ 52 ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਓਨਟੈਰੀਓ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਣ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ।”

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ, ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਿੱਖ ਵੈਸਾਖੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਿੱਖ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੈਸਾਖੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਓਨਟੈਰੀਓ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਡੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਿਭਿੰਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਓਨਟੈਰੀਓ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤਸਵੀਰ ਬਣਦੀ ਹੈ” ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣਾ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਣ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਸਕੀਏ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਓਨਟੈਰੀਓ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।”

S. Mehanga Singh Saraf
M.S. Int. Jewellers Inc.
 22kt./24kt. Gold Jewellery
CASH FOR GOLD
CASH FOR DIAMOND
& CASH FOR PLATINUM

DIAMONDS



14K, 18K Yellow & White Gold, Platinum Jewellery
905-671-9934
2985 DREW RD, UNIT #116, MISSISSAUGA

HomeLife/Superstars
 Real Estate Ltd., Brokerage
 Each office is independently owned & Operated

***Residential *Commercial**
*** Investment *Condominium**

Cell: 416-274-1146
 Email: sliddar@hotmail.com
 *Office: 905-792-7800 *Fax: 905-792-9092
 *2555 Steeles Ave E. Unit 11 * Brampton *ON *L6T 4L6

Sukdev Singh Liddar
 Sales Representative

Tri-City
 Professional Realty Inc. Brokerage

“Aiming Straight With Honesty and Integrity”

Since 1987 on Full Time Basis

Dir: 416.254.7573
 Off.: 905.793.5777
 Email: pdosanjh2005@yahoo.com

Paul Dosanjh
 Sales Representative

Pro-People Arts Project Media Group

“Shining a light on motives behind actions”

“To create self-awareness in our community so that we will elude obscurity, devote to unwavering symbolism, and become sponged into a society that benefits us as a whole”

“Demand Identity” and we will become an effective futuristic society.